



Nová Říše

Kraj: Vysočina

Správní obvod: Telč

Nadmořská výška: 536 m n. m.

Počet obyvatel: 813

Adresa URL: www.novarise.cz

Okres: Jihlava

GPS souřadnice: 49.139409N, 15.563594E

První pís. zmínka: 1254 (770 let)

PSČ: 588 65

Historie obce Nová Říše

První písemná zpráva pochází asi z roku 1254. Dějiny vesnice souvisejí velmi úzce s dějinami kláštera premonstrátů, nelze však stanovit s určitostí, je-li obec starší než klášter nebo vznikla-li teprve po jeho založení. Necelé 3 km od Nové Říše je vesnice Červený Hrádek, v 13.-15. století sídlo významného šlechtického rodu, z něhož pocházel Markvart, spolu s chotí Vojslavou zakladatel kláštera v roce 1211. Jim patřila ještě také tvrz s názvem „Hrad“ v Nové Říši, v níž po roce 1220 sídlili nástupci Markvartovi; jeho bratr Olbram a syn Olbramův Vilém. V polovině 13. století se dovídáme o druhém Markvartu a jeho manželce Ludmile z Říše, jejichž syn Markvart se opět píše z Hrádku. Jim patřila původně Nová Říše se vším zbožím, pokud jí neobdařili klášter. Lze mít za to, že teprve po zániku rodu a opuštění obou tvrzí v Červeném Hrádku a Nové Říši byli obyvatelé novoříšští uvedeni v poddanství kláštera, podobně jako obyvatelé blízkých vsí od jeho založení. Podrobné dějiny těchto poddanských dob ve spojitosti pánů z Hrádku s klášterem novoříšským a panstvím telčským podává citovaná Vlastivěda moravská ve zpracování Tirayově. Příčiněním konventu byla ves již v roce 1363 povýšena na městečko a propůjčeno jí markrabětem Janem právo tržní. Také mýto bylo v Nové Říši již v těchto dobách. Druhý jarmark přidal městečku v roce 1457 král Ladislav. Oba tyto jarmarky potvrdil v roce 1557 král Ferdinand I., jelikož prý „... původní listiny se v minulých vojnách ztratily ...“ Za krále Rudolfa II. přibyl v roce 1591 trh třetí a obci bylo propůjčeno právo na vybírání soudních poplatků a pokut. Toto vše potvrdil poznovu v roce 1650 Ferdinand III. Majestátem Marie Terezie z roku 1747 uděleno městečku právo na čtvrtý trh, ježto ohněm, vojenskými pochody a velkými poplatky velmi utrpělo. Ves zažila v minulých dobách mnoho zlého válkami, požáry i domácími spory. Hned v roce 1278 zpustošily Novou Říši a její okolí pluky vítěze na Moravském Poli, Rudolfa Habsburského, za svého tažení přes Znojmo k Jihlavě, podobně poškodily městečko dva vpády husitské (v roce 1423 a 1424), nejhůře pak třetí tažení Husitů roku 1430, kdy byl i klášter pobořen Prokopem Holým. Veliké škody v celém širokém okolí napáchala nedlouho nato vojska za války Matyáše Korvína s Jiřím Poděbradským v roce 1468; tehdy byla Nová Říše zcela vypleněna. Také v neklidných dobách pobělohorských utrpělo městečko nemálo, zvláště když tam byl ubytován pověstný Baltasar Marradas se svými dragouny, brzy za válek švédských, později za válečných sporů Marie Terezie i v taženích napoleonských. Kromě svízelných válečných a několika velkých požárů trpěla ves nemálo vleklými, s menšími přestávkami po 180 let trvajících spory a žalobami s klášterem o desátky, roboty, práva na různé pozemky, vaření piva, šenk pivní a vinný apod.

